

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

a) „Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego nadzwyczajny instrument jednolitego rynku i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 2679/98”

(COM(2022) 459 final – 2022/0278 (COD))

b) „Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenia (UE) 2016/424, (UE) 2016/425, (UE) 2016/426, (UE) 2019/1009 i (UE) nr 305/2011 w odniesieniu do procedur nadzwyczajnych dotyczących oceny zgodności, przyjmowania wspólnych specyfikacji i nadzoru rynku w związku z sytuacją nadzwyczajną na jednolitym rynku”

(COM(2022) 461 final – 2022/0279 (COD))

c) „Wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającej dyrektywę 2000/14/WE, 2006/42/WE, 2010/35/UE, 2013/29/UE, 2014/28/UE, 2014/29/UE, 2014/30/UE, 2014/31/UE, 2014/32/UE, 2014/33/UE, 2014/34/UE, 2014/35/UE, 2014/53/UE i 2014/68/UE w odniesieniu do procedur nadzwyczajnych dotyczących oceny zgodności, przyjmowania wspólnych specyfikacji i nadzoru rynku w związku z sytuacją nadzwyczajną na jednolitym rynku”

(COM(2022) 462 final – 2022/0280 (COD))

(2023/C 100/14)

Sprawozdawca: **Andrej ZORKO**

Współsprawozdawczynie: **Janica YLIKARJULA**

Wniosek o konsultację	<ul style="list-style-type: none"> a) Parlament Europejski, 9.11.2022 a) Rada Unii Europejskiej, 11.11.2022 b) Parlament Europejski, 21.11.2022 b) Rada Unii Europejskiej, 24.11.2022 c) Parlament Europejski, 21.11.2022 c) Rada Unii Europejskiej, 30.11.2022
Podstawa prawna	<ul style="list-style-type: none"> a) Art. 114, 21, 45 i 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej b) Art. 114 i 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej c) Art. 91, 114 i 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Jednolitego Rynku, Produkcji i Konsumpcji
Data przyjęcia przez sekcję	10.11.2022
Data przyjęcia na sesji plenarnej	14.12.2022
Sesja plenarna nr	574
Wynik głosowania	
(za/przeciw/wstrzymało się)	208/0/1

1. Wnioski i zalecenia

1.1. EKES popiera dążenie Komisji do ustanowienia nadzwyczajnego instrumentu jednolitego rynku (zwanego dalej „SMEI”) w celu przezwyciężenia przyszłych kryzysów, które mogą wpływać na funkcjonowanie jednolitego rynku i jego przedsiębiorstw, a także na dobrobyt obywateli Unii. Popiera środki mające na celu zapewnienie swobodnego przepływu towarów, usług i osób oraz zapobieganie wewnętrznym ograniczeniom także w czasie kryzysu. SMEI powinien kłaść nacisk na wymianę informacji, współpracę, komunikację i solidarność między państwami członkowskimi. Lepsza współpraca administracyjna i środki przejrzystości dla państw członkowskich są niezbędne, ale EKES ubolewa, że nie przewidziano żadnych konsekwencji w przypadku, gdy państwa członkowskie nie spełniają wymogów.

1.2. Aby zapewnić wspólne podejście, reagowanie kryzysowe musi być szybkie, tymczasowe, odpowiednio ukierunkowane i skoordynowane na szczeblu UE. Powinno ono uwzględniać skutki kryzysu dla przedsiębiorstw i dobrobytu obywateli Unii oraz stworzyć warunki do rozwoju odporniejszego społeczeństwa i odporniejszej gospodarki w przyszłości. Należy wyraźnie skupić się na swobodnym przepływie towarów, usług i osób w czasach kryzysu oraz na łagodzeniu skutków kryzysu dla dobrobytu ludzi, a nie na interwencji w produkcję i dostarczaniu towarów i usług oraz w ich łańcuchy dostaw.

1.3. Łagodzenie skutków kryzysu wymaga jasnych ram prawnych, które pomogą uniknąć rozbieżnych interpretacji, fragmentarycznych środków i niepotrzebnych sporów. EKES uważa, że definicje pojęć takich jak „kryzys”, „obszary o znaczeniu strategicznym”, „towary i usługi o znaczeniu strategicznym” oraz „towary i usługi mające znaczenie dla sytuacji kryzysowej” są zbyt ogólne, by przyczynić się do rozwiązania tych problemów, i zaleca, by Komisja dokładniej je zdefiniowała.

1.4. Środki nadzwyczajne nie powinny naruszać praw podstawowych obywateli Unii, a korzystanie z tych praw w jakimkolwiek sektorze, w tym z prawa do strajku, nie powinno uzasadniać reagowania kryzysowego. Komisja powinna wyjaśnić, że jeżeli strajk lub inna akcja protestacyjna są podejmowane na podstawie przepisów krajowych, nie mogą stanowić kryzysu w rozumieniu SMEI. Podobnie wszystkie środki łagodzenia skutków kryzysu muszą spełniać zasady konieczności i proporcjonalności w odniesieniu do przedsiębiorstw, co nie ma miejsca w przedmiotowym wniosku. Należy ponadto przestrzegać autonomii partnerów społecznych. Środki te niosą ze sobą ryzyko stworzenia kolejnych niepotrzebnych barier, ograniczeń i obciążeń, których należy unikać, zwłaszcza w czasach kryzysu. Jednolity rynek powinien być nadal dostępny i wyposażony w zabezpieczenia przed dumpingiem socjalnym i podatkowym.

1.5. EKES uważa, że sytuacja kryzysowa wymaga szybkiej i skutecznej reakcji. Dlatego też zaleca, aby Komisja ponownie rozważyła wniosek, mając na uwadze odpowiednio szybkie i skuteczne podejście do pokonania kryzysu. Wyraża zaniepokojenie, że zbyt duże obciążenia administracyjne mogą niweczyć skuteczność zaproponowanego podejścia etapowego.

1.6. EKES zaleca nawiązanie ścisłej współpracy między grupą doradczą ds. SMEI a istniejącymi unijnymi instrumentami ds. prognozy strategicznej w celu przewidywania zdarzeń kryzysowych na podstawie stałego monitorowania i oceny ryzyka wydarzeń globalnych i regionalnych. Przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego powinni aktywnie uczestniczyć w tym procesie, aby ich spostrzeżenia i wyniki prac zostały uwzględnione w działaniach prognostycznych UE.

1.7. EKES proponuje, by w skład grupy doradczej ds. SMEI – jako obserwatorzy – weszli przedstawiciele partnerów społecznych i odpowiedniej organizacji społeczeństwa obywatelskiego. Wnosi również o wyjaśnienie roli proponowanej grupy doradczej, zwłaszcza w odniesieniu do innych organów o podobnym charakterze.

1.8. Trzeba ponownie rozważyć przekazanie Komisji uprawnień zgodnie z wnioskiem, aby zachować równowagę między skutecznym reagowaniem kryzysowym a włączeniem państw członkowskich w proces decyzyjny.

1.9. Istnieje niebezpieczeństwo, że przyznane Komisji we wniosku uprawnienia interwencyjne, takie jak priorytetowe traktowanie zamówień i klauzula o unieważnieniu umowy, które mogą być skierowane do konkretnych przedsiębiorstw, mogą okazać się szkodliwe dla funkcjonowania jednolitego rynku. Już samo istnienie tych uprawnień wprowadza element nieprzewidywalności. EKES zaleca zatem, aby Komisja starannie przemyślała wniosek, także pod kątem tego, które przedsiębiorstwa byłyby nim objęte i kto ponosiłby koszty ewentualnej reorganizacji linii produkcyjnych.

1.10. Niezbędne jest, aby Komisja lub państwa członkowskie ograniczyły gromadzenie danych od przedsiębiorstw zgodnie z zasadami najwyższej konieczności i proporcjonalności. Niektóre z propozycji stanowią zagrożenie dla równych warunków działania, jak np. tworzenie wykazów „najistotniejszych podmiotów gospodarczych” przed ogłoszeniem sytuacji kryzysowej. EKES jest zaniepokojony sygnałami, które może to wysłać rynkowi, oraz ogólnym wpływem na konkurencję.

1.11. Szybka, zrozumiała i otwarta komunikacja z obywatelami, przedsiębiorstwami i innymi podmiotami ma kluczowe znaczenie dla zarządzania kryzysowego na jednolitym rynku. W razie kryzysu powinien być natychmiast uruchomiony specjalny internetowy interfejs informacyjny.

2. Podstawa opinii

2.1. Dobrze funkcjonujący jednolity rynek jest jednym z największych atutów UE i ma zasadnicze znaczenie dla jej gospodarki oraz dla „poprawy dobrobytu poprzez konwergencję społeczno-gospodarczą, która pozwoli [...] nie dopuścić do tego, aby pogłębiające się nierówności społeczne stały się poważną przeszkodą dla europejskiej integracji”⁽¹⁾.

2.2. Ostatnie kryzysy, takie jak pandemia COVID-19 i rosyjska inwazja na Ukrainę, wykazały pewną podatność jednolitego rynku i jego łańcuchów dostaw na nieprzewidziane zakłócenia. Obostrzenia w czasie pandemii spowodowały wstrzymanie działalności wielu przedsiębiorstw, zamknięcie granic, przerwanie łańcuchów dostaw, zakłócenie popytu oraz niemożność przemieszczania się pracowników i usługodawców w całej Europie, co przypomniało, że swobodny przepływ osób jest silnie powiązany ze swobodnym przepływem towarów i usług. Kryzys często dotyka w szczególności MMŚP i gospodarstwa domowe o niskich dochodach.

2.3. Brak przejrzystości środków przedsięwziętych przez różne państwa członkowskie w celu pokonania kryzysów wywołał niepewność co do ich zasadności i proporcjonalności. Osłabiło to wzajemne zaufanie i solidarność oraz stworzyło przeszkody w funkcjonowaniu jednolitego rynku. Wyraźnie widoczne były natomiast znaczenie współpracy, otwartości i dialogu między państwami członkowskimi oraz wartość zróżnicowanych łańcuchów wartości. Okazało się, że skoordynowana reakcja mająca na celu zagwarantowanie, że granice wewnętrzne UE pozostaną otwarte przez przejścia graniczne na trasie uprzywilejowanego korytarza, miała kluczowe znaczenie dla uniknięcia zakłóceń w podróżach niezbędnych i w podstawowych łańcuchach dostaw.

2.4. SMEI uzupełnia inne unijne środki legislacyjne lub wnioski dotyczące zarządzania kryzysowego, które dotyczą np. zdrowia, półprzewodników, bezpieczeństwa żywnościowego i Unijnego Mechanizmu Ochrony Ludności.

3. Uwagi ogólne

3.1. EKES z zadowoleniem przyjmuje działania Komisji zmierzające do wprowadzenia SMEI w celu zwalczania negatywnych skutków obecnego i potencjalnego kryzysu dla jednolitego rynku, jego mieszkańców i przedsiębiorstw oraz docenia potwierdzenie, że będzie on stosowany bez uszczerbku dla istniejących instrumentów zarządzania kryzysowego, które będą traktowane jako *lex specialis*.

3.2. EKES podkreśla, że SMEI powinien zapewnić lepszą koordynację środków między państwami członkowskimi, wzmocnić solidarność, podtrzymać skuteczność czterech swobód i wykorzystać jednolity rynek do przeciwdziałania pilnym i nieoczekiwanym kryzysom. Zwraca uwagę, że dobrze funkcjonujący jednolity rynek jest skutecznym narzędziem i atutem w zakresie gotowości i reagowania kryzysowego.

3.3. Kryzys, który może wpłynąć na funkcjonowanie jednolitego rynku, może zahamować działalność przedsiębiorstw, ale także znacznie wpłynąć na życie ludzi w całej UE. Proponowane środki mające na celu pokonanie wszelkich kryzysów powinny zatem uwzględniać obie perspektywy i brać pod uwagę drogę ku cyfrowej, ekologicznej i sprawiedliwej transformacji, aby lepiej przygotować jednolity rynek na przyszłe wstrząsy i kryzysy. Przyszły jednolity rynek musi opierać się na solidnej podstawie gospodarczej powiązanej z silnym wymiarem społecznym⁽²⁾.

3.4. EKES zwraca uwagę, że reagowanie kryzysowe musi być szybkie, tymczasowe, proporcjonalne i odpowiednio ukierunkowane, co stworzy warunki do rozwoju odporniejszego społeczeństwa i odporniejszej gospodarki w przyszłości. Musi być także skoordynowane na szczeblu UE, aby uniknąć rozbieżnych środków krajowych, które mogłyby zakłócić funkcjonowanie jednolitego rynku.

3.5. UE będzie musiała stawić czoła nowym wyzwaniom związanym z przyszłymi kryzysami. Środki łagodzenia skutków kryzysu powinny być przejrzyste i łatwo dostępne – w ograniczonym zakresie i według ścisłych kryteriów – oraz szybko wdrożone, co wymaga jasnych ram prawnych na szczeblu UE. Instrument powinien chronić przedsiębiorstwa i mieszkańców UE oraz swobody jednolitego rynku w przypadku rozległego i poważnego kryzysu, powinien kontrolować krajowe i unijne środki antykryzysowe, aby spełniały podstawowe zasady konieczności, proporcjonalności i niedyskryminacji, oraz powinien zapewniać współpracę administracyjną w czasie rzeczywistym i dostęp przedsiębiorstw i osób fizycznych do informacji.

(1) Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów »Nowa strategia przemysłowa dla Europy«” (COM(2020) 102 final) (Dz.U. C 364 z 28.10.2020, s. 108).

(2) Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Jednolity rynek dla wszystkich” (opinia rozpoznawcza) (Dz.U. C 311 z 18.9.2020, s. 19).

3.6. EKES jest zaniepokojony, że procedura reagowania kryzysowego „krok po kroku”, jak przewiduje SMEI, zajmie zbyt wiele czasu i spowolni proces decyzyjny, zamiast zapewnić szybką reakcję na kryzys.

3.7. Nie sposób przewidzieć skali i rodzaju przyszłego kryzysu. Jednocześnie reagowanie kryzysowe jest najbardziej skuteczne i najmniej inwazyjne, jeśli rozpoczyna się we wczesnej fazie kryzysu. EKES podkreśla znaczenie prognoz strategicznych w UE i wciąż odnosi się bardzo pozytywnie do włączenia metodologii prognozowania do procesu kształtowania polityki UE. Uzupełnieniem zaproponowanych w SMEI instrumentów powinna być ścisła współpraca między grupą doradczą a istniejącymi unijnymi mechanizmami ds. prognozy strategicznej w celu przewidywania przyszłych kryzysów w oparciu o bieżące wydarzenia globalne i regionalne mogące w znacznym stopniu zakłócić funkcjonowanie jednolitego rynku w sposób, którego nie można uznać za normalne funkcjonowanie rynku. Zadaniem grupy doradczej powinna być nie tylko ocena zdarzeń, przed którymi ostrzegają Komisję państwa członkowskie, lecz również stała współpraca z jednostkami ds. realizacji prognoz strategicznych UE w zakresie monitorowania i oceny ryzyka zdarzeń globalnych i regionalnych. Prognoza strategiczna jest procesem partycypacyjnym, dlatego EKES oczekuje, że na jego podstawie rozwijać się będą zarówno synergia, jak i strukturalne zaangażowanie wszystkich instytucji UE, łącznie z nim samym⁽³⁾.

3.8. Wniosek ma na celu objęcie wszystkich istotnych sytuacji kryzysowych mających wpływ na jednolity rynek i jego łańcuchy dostaw, z kilkoma wyjątkami, w odniesieniu do których UE posiada lub przygotowuje własne środki. Szeroki zakres powoduje poważne wyzwania. EKES podkreśla, że SMEI wymaga jaśniejszej definicji kryzysu, która nie może podlegać rozbieżnym interpretacjom. Także definicje pojęć „obszary o znaczeniu strategicznym”, „towary i usługi o znaczeniu strategicznym” oraz „towary i usługi mające znaczenie dla sytuacji kryzysowej” są bardzo szerokie. EKES jest zdania, że definicje te powinny być jednoznaczne, aby zapewnić proporcjonalność i właściwe ukierunkowanie środków nadzwyczajnych. Brak jasnych i precyzyjnych definicji grozi powstaniem niepewności prawa i sporów na jednolitym rynku.

3.9. Wszelkie definicje i sposoby reagowania w sytuacjach kryzysowych w ramach SMEI muszą być proporcjonalne i nie mogą prowadzić do zbędnych obciążeń administracyjnych. W szczególności instrument powinien być uruchamiany wyłącznie w przypadku pilnego i tymczasowego kryzysu na jednolitym rynku, w tym kryzysów regionalnych mających wpływ na cztery swobody. W związku z tym korzystanie z instrumentu powinno być ograniczone w czasie i nie powinno mieć charakteru stałego. We wniosku przekazano Komisji uprawnienia w zakresie protokołów kryzysowych, które należy starannie rozważyć i poszukać równowagi między skutecznym reagowaniem kryzysowym a pełnym zaangażowaniem państw członkowskich we wspólne działania.

3.10. Zasadnicze znaczenie ma zdolność do rozpoznania, że dana sytuacja wymaga reagowania kryzysowego, oraz zdolność do właściwego zajęcia się kwestiami wynikającymi z sytuacji kryzysowych. Wszelkie środki nadzwyczajne nie powinny ograniczać praw podstawowych obywateli Unii, zwłaszcza tych uznanych w umowach i konwencjach międzynarodowych. Nawet w czasach kryzysu UE musi pozostać zaangażowana w ochronę podstawowych praw człowieka. Podobnie wszystkie środki łagodzenia skutków kryzysu muszą spełniać podstawowe zasady konieczności i proporcjonalności w odniesieniu do przedsięwzięcia, co nie ma miejsca w przedmiotowym wniosku.

3.11. Uznanie i uregulowanie kwestii towarów istotnych w kontekście kryzysu może samo w sobie powodować niepewność na jednolitym rynku, która ogranicza jego funkcjonowanie, ponieważ nie można przewidzieć, które towary będą miały znaczenie dla sytuacji kryzysowej w przyszłości. EKES rozumie intencję przekazania pewnych uprawnień Komisji w ramach wniosku, ale jednocześnie musi wyrazić zaniepokojenie interwencyjnymi uprawnieniami Komisji określonymi we wniosku, takimi jak ujawnianie szczególnie chronionych informacji handlowych oraz priorytetowe traktowanie zamówień, w tym klauzula o unieważnieniu umowy. Produkcja i dostarczanie towarów i usług oraz ich łańcuchy dostaw są głównie sprawą uczestników rynku i częścią regularnego planowania ewentualnościowego i gotowości przedsiębiorstw i rządów.

3.12. EKES jest przekonany, że należy unikać wprowadzania wewnętrznych barier i ograniczeń w czasie kryzysu. Aby to osiągnąć, instrument ten powinien gwarantować większą wymianę informacji, koordynację i solidarność między państwami członkowskimi podczas przyjmowania środków związanych z kryzysem, przy jednoczesnym poszanowaniu kompetencji krajowych. EKES w pełni popiera sporządzenie wykazu niedozwolonych ograniczeń swobód jednolitego rynku. Ubolewa jednak, że nie przewidziano jasnych konsekwencji w przypadku, gdy państwa członkowskie nie spełniają wymogów.

⁽³⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady »Sprawozdanie dotyczące prognozy strategicznej z 2021 r.: Zdolność i swoboda UE w zakresie podejmowania działań«” (COM(2021) 750 final) (Dz.U. C 290 z 29.7.2022, s. 35).

3.13. Produkcja i dostawa konkretnych towarów, które mogą mieć zasadnicze znaczenie dla pokonania kryzysu, są nierównomiernie rozłożone na jednolitym rynku. W zależności od kryzysu przedsiębiorstwa i osoby fizyczne w całej UE mogą również odczuwać jego skutki z różnym nasileniem, nawet w przypadku kryzysu obejmującego całą UE. W takich sytuacjach kluczowa jest solidarność między państwami członkowskimi. Zestaw narzędzi do reagowania kryzysowego powinien zatem mieć na celu zniechęcenie do protekcyjnizmu, który doprowadziłby do fragmentacji jednolitego rynku i utrudniłby przepływ najważniejszych towarów i usług do przedsiębiorstw i mieszkańców UE.

3.14. EKES zaleca, by Komisja oceniła wnioski wyciągnięte z ostatnich kryzysów w celu wykorzystania ich jako planu na przyszłość. Wprowadzenie uprzywilejowanych korytarzy w czasie pandemii złagodziło wiele kosztownych wąskich gardeł związanych z wewnątrzunijnym przepływem przede wszystkim towarów, ale także usług. Ponadto stosunkowo szybkie przyjęcie wspólnego unijnego cyfrowego zaświadczenia COVID pomogło przywrócić mobilność na jednolitym rynku dla usługodawców transgranicznych, pracowników migrujących i osób podróżujących w interesach. Pomoc techniczna udzielona przez UE przyczyniła się również do bardziej jednolitego wdrażania środków.

3.15. EKES zgadza się z Komisją, że środki na szczeblu UE powinny być koordynowane wspólnie z państwami członkowskimi. W miarę możliwości należy zastosować wspólne podejście we wszystkich państwach członkowskich. Fragmentaryczne podejście tworzyłoby dodatkowe bariery dla jednolitego rynku, utrudniając innowacje, inwestycje i tworzenie miejsc pracy, a także źle wpływając na spójność społeczną i jakość życia. Nawet w czasach kryzysu ważne jest utrzymanie jednolitego rynku dostępnego dla wszystkich, ze skutecznymi zabezpieczeniami przed dumpingiem społecznym i podatkowym⁽⁴⁾.

3.16. Należy także zachęcać przedsiębiorstwa i osoby fizyczne do jak najlepszego dostosowania sposobu działania do pokryzysowej rzeczywistości związanej z wyższymi kosztami energii i skutków zmiany klimatu. Wszelkie środki nadzwyczajne powinny być zgodne z celami klimatycznymi UE i ścieżką prowadzącą do neutralności klimatycznej, a po ich zastosowaniu powinny wytyczyć drogę do osiągnięcia tych celów, a także sprawić, że jednolity rynek stanie się odporniejszy. W ramach reagowania kryzysowego należy również pamiętać, że zawsze istnieje ryzyko, iż kryzys spowoduje różnice między państwami UE pod względem rozwoju gospodarczego, gwarancji społecznych i poziomu dobrobytu⁽⁵⁾, w związku z czym należy je zaplanować w taki sposób, aby uniknąć takich skutków.

3.17. Szybka, zrozumiała i otwarta komunikacja z obywatelami, przedsiębiorstwami i innymi podmiotami jest kluczowym elementem zarządzania kryzysowego na jednolitym rynku. Aby pomóc podmiotom działającym w terenie, EKES zaleca, aby wspólny specjalny internetowy interfejs informacyjny działał natychmiast po wystąpieniu kryzysu, był regularnie aktualizowany i zawierał wiarygodne informacje na temat kryzysu i przedsięwziętych środków. Instrument powinien zapewnić obywatelom i przedsiębiorstwom jasny obraz środków przedsięwziętych przez państwa członkowskie, by wesprzeć ich dalszy swobodny przepływ. Wszelkie środki nadzwyczajne powinny być jasno zakomunikowane, aby nie powodować nieporozumień ani dodatkowych przeszkód w funkcjonowaniu jednolitego rynku. EKES jest zdania, że partnerzy społeczni i społeczeństwo obywatelskie mogą odegrać w tym zakresie istotną rolę.

3.18. Do wdrożenia instrumentu niezbędna jest również ścisła współpraca z zainteresowanymi stronami, zważywszy, że w praktyce to podmioty społeczeństwa obywatelskiego realizują działania. Mają one również najlepszą wiedzę na temat skutecznych środków i procedur. Należy wzmocnić infrastrukturę zarządzania jednolitym rynkiem, proaktywnie włączając w nią zorganizowane organy reprezentujące obywateli, konsumentów i przedsiębiorstwa⁽⁶⁾. EKES wzywa Komisję do włączenia partnerów społecznych, organizacji społeczeństwa obywatelskiego i ekspertów w procesy oceny i monitorowania ryzyka, a także w opracowywanie i koordynację środków kryzysowych.

4. Uwagi szczegółowe

4.1. Środki powinny w jak największym stopniu opierać się na istniejących instrumentach dotyczących powiadomień, norm itp. Powinny one koncentrować się na wyjaśnieniu i ułatwieniu szybkiego i skutecznego wykorzystania instrumentów, by umożliwić dalsze funkcjonowanie jednolitego rynku w przypadku wybuchu kryzysu.

⁽⁴⁾ Zob. przypis 2.

⁽⁵⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego a) „Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów »Długofalowy plan działania na rzecz lepszego wdrażania i egzekwowania przepisów dotyczących jednolitego rynku«” (COM(2020) 94 final) – b) „Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie określenia i usuwania barier na jednolitym rynku” (COM(2020) 93 final) (Dz.U. C 364 z 28.10.2020, s. 116).

⁽⁶⁾ Zob. przypis 2.

4.2. Instrument powinien uwzględniać przyspieszoną ocenę zgodności, koordynację zamówień publicznych i nadzór rynku w odniesieniu do towarów i usług, które mają kluczowe znaczenie podczas danego kryzysu. Powinien jednak również uwzględniać fakt, że istniejące dyrektywy UE oferują już kilka wariantów, które pozwalają na bardzo szybkie zaopatrzenie w sytuacjach kryzysowych.

4.3. Środki nadzwyczajne nie powinny ograniczać praw podstawowych obywateli Unii, a korzystanie z tych praw w jakimkolwiek sektorze, w tym z prawa do strajku, nie powinno stanowić okoliczności uzasadniającej reagowanie kryzysowe w ramach SMEI. EKES jest przekonany, że prawne uregulowanie strajków należy do kompetencji państw członkowskich i że jeżeli strajk lub inna akcja protestacyjna są podejmowane na podstawie przepisów krajowych, nie mogą stanowić kryzysu w rozumieniu SMEI.

4.4. Niezbędne jest ograniczenie gromadzenia danych od przedsiębiorstw przez Komisję lub państwa członkowskie zgodnie z zasadami najwyższej konieczności i proporcjonalności. Nie wolno nakładać obowiązkowych zobowiązań na przedsiębiorstwa dotyczących ujawniania szczególnie chronionych informacji handlowych, priorytetowego traktowania zamówień oraz klauzuli o unieważnieniu umowy, ponieważ przynoszą one skutki odwrotne do proaktywnych działań na rzecz znalezienia rozwiązań zaradzających kryzysom. Niektóre z propozycji stanowią zagrożenie dla równych warunków działania, jak np. tworzenie wykazów „najistotniejszych podmiotów gospodarczych” przed ogłoszeniem sytuacji kryzysowej. EKES jest zaniepokojony sygnałami, które może to wysłać rynkowi, oraz ogólnym wpływem na konkurencję.

4.5. EKES sądzi, że grupa doradcza, o której mowa w art. 3 wniosku, powinna w pełni spożytkować wiedzę i doświadczenie partnerów społecznych oraz właściwej organizacji społeczeństwa obywatelskiego, którzy najlepiej znają codzienne warunki panujące „w terenie” na jednolitym rynku. Choć istotne jest, by w skład grupy doradczej weszli wszyscy odpowiedni decydenci, właściwe organy i agencje na szczeblu UE i państw członkowskich, EKES uważa, że partnerzy społeczni są nierozdzielnie związani z jednolitym rynkiem i powinni zostać domyślnie włączeni do grupy doradczej w charakterze obserwatorów, wraz z odpowiednią organizacją społeczeństwa obywatelskiego taką jak organizacja konsumencka, aby doradzać w sprawie praktycznych środków przedsięwziętych w ramach SMEI, a także je wdrażać i monitorować.

4.6. Zgodnie z art. 13 EKES jest zdania, że konieczne jest zapewnienie solidarności między państwami członkowskimi, np. przy zabezpieczaniu rezerw strategicznych. Dlatego popiera zalecenie Komisji, by państwa członkowskie w miarę możliwości rozdzielały rezerwy strategiczne w sposób ukierunkowany.

4.7. EKES apeluje do Komisji o ponowne rozważenie możliwości ograniczenia swobodnego przepływu pracowników proponowanego w art. 17, jeśli chodzi o pracowników przygranicznych, gdyż ograniczenie ich swobodnego przepływu może mieć negatywne skutki dla jednolitego rynku, na co zwrócono już uwagę.

4.8. EKES uważa, że we wniosku nie przedstawiono jasno wzajemnych relacji między grupą doradczą, o której mowa we wniosku, a już ustanowionymi grupami ds. zarządzania kryzysowego, takimi jak Grupa Zadaniowa ds. Egzekwowania Przepisów dotyczących Jednolitym Rynku, narzędzie informacyjne dotyczące jednolitego rynku oraz platformy ds. kryzysu żywnościowego. Komisja powinna unikać wszelkiego powielania jurysdykcji różnych organów zarządzania kryzysowego, co spowodowałoby powstanie niepotrzebnych obciążeń administracyjnych i spowolniłoby reagowanie kryzysowe.

Bruksela, dnia 14 grudnia 2022 r.

Christa SCHWENG
Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
